

IRENA KATILIENĖ, INA KAŽURO¹
Vilniaus universiteto biblioteka

1774–1818 m. Vilniaus bazilijonų vienuolyno spaustuvės spaustuvinių sąrašai ir sutartys

Anotacija. Skelbiamas išskirtinis dokumentas „Samdomų rinkėjų, spaudėjų ir knygrišių registras“, kuriame įrašyti 74 asmenys, 1774–1818 m. dirbę Vilniaus bazilijonų vienuolyno spaustuvėje. Be darbuotojų sąrašų, jame yra išsamios spaustuvinių sutartys su parašais. Dokumentas saugomas Ukrainos centriniam valstybiniam istorijos archyve Lvive. Publikaciją sudaro dvi dalys – pratarmė lietuvių bei anglų kalbomis ir dokumento tekstas. Pratarmėje aptariama dokumento kilmė, struktūra ir turinys. Skelbiamas šaltinis visų pirma svarbus bazilijonų spaustuvės istorijai. Be to, jame taip pat yra vertingų žinių apie visų kitų Vilniaus spaustuvių veiklą XVIII amžiuje.

Esminiai žodžiai: Vilniaus bazilijonų spaustuvė; spaustuvinių sutartys; Bazilijonų vienuolija; XVIII a. knygų spauda.

Pratarmė. XVII–XVIII a. Vilniaus spaustuvės turi savitų bruožų, kuriuos lėmė jų priklausomybė didelėms įstaigoms su išplėtota administravimo sistema. Institucinė jėzuitų, pranciškonų, pijorų ir bazilijonų spaustuvių, veikusių Vilniuje iki XIX a. pradžios, prigimtis turi įtakos ir rašytiniams šaltiniams, susijusiems su jų veikla. Nors dalykinis bendravimas ir susitarimai tarp spaustuvių bei užsakovų dažnai vykdavo iš lūpų į lūpas, dalis spaustuvių veiklos dalykų būdavo sutvirtinama raštu. Išlikusiuose dokumentuose atsispindi žinios apie institucinių spaudos įmonių techninį įrengimą (inventoriai, vizitacijų aktai), teisinį statusą (privilegijos), veiklos kryptis ir vadovus, t. y. prefektus (organizacijų nuostatai, administracinis bei dalykinis susirašinėjimas). Iki šiol vieni mažiausiai žinomų lieka dalykai, susiję su pačiais spaustuvinkais: t. y. jų kilmė, amžius, socialinė padėtis, įdarbinimo ir darbo sąlygos, profesinis pasirengimas, specializacija ir t. t. Nagrinėti institucinių spaustuvių darbuotojų temą sudėtinga dėl šaltinių stokos. Tai patvirtina 1992 m. paskelbta išsami šaltinių rinktinė, skirta Vilniaus akademijos spaustuvės istorijai (*Vilniaus akademijos spaustuvės šaltiniai* 1992).

Nuo 1586 iki 1773 m. Akademijai priklausantią spaustuvę valdė Jėzaus Draugija. Ordiną uždarius, spaustuvė ir toliau priklausė Akademijai, taip pat sulaukdavo kitų valstybės įstaigų, pavyzdžiui, Edukacinės komisijos, nurodymų. Perėjus į pasaulietinių institucijų rankas, keitėsi spausdinamų leidinių tematika bei turinys, tačiau darbo organizavimas liko be esminių pokyčių.

¹ Dr. Ina Kažuro rengė šią publikaciją, vykdydama projektą „Bazylianie prowincji litewskiej w latach 1617–1839“, finansuojamą Lenkijos nacionalinio mokslo centro (Narodowe Centrum Nauki, Polska, nr 2020/39/B/HS3/01232).

XVIII–XIX šimtmečių sandūroje pagal seną tradiciją Akademijos spaustuvės kolektyvo branduolį sudarė prefektas, atstovaujantis institucijai, spaustuvininkai ir mokiniai (pameistriai). Našiausiais laikotarpiais Akademijos spaustuvėje dirbo apie dvidešimt žmonių, įskaitant mokinius. Istorikė Irena Petrauskienė surinko 202 įvairios apimties spaustuvės veiklos šaltinius, apimančius beveik trijų šimtmečių laikotarpį (*Vilniaus akademijos spaustuvės šaltiniai* 1992). Tačiau, nepaisant gana didelio dokumentų skaičiaus, jai pavyko atskleisti vos dvylika asmenų, dirbusių Akademijos spaustuvėje arba sudarinėjusių su ja sutartis – du XVI a. pabaigos spaustuvininkus (Danielių Lenčickį ir Martyną iš Kazimiežo), tris XVII a. knygrišius (Joną Kapą, Motiejų Zakševskį ir Kondratą Brovką) ir du spaudmenų liejikus (Joną ir jo sūnų Luką Sozanskius) bei penkis XIX a. pradžios darbuotojus (du pameistrius – Igotą Bogdanovičių ir Motiejų Počobutą, spaudmenų liejiką Opackį, prievaizdą Bžezinskį, nežinomos specializacijos darbuotoją Mioduševskį ir virėją Magdaleną Makarevičiūtę).

Taigi I. Petrauskienės rinkinys rodo, kad net didžiausios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės spaustuvės šaltinių bazė turi didelių spragų. Kita vertus, pastaruoju metu skelbiami tyrimai apie kitas Vilniaus spaustuves (bazilijonų ir pranciškonų), kuriuose pasitaiko įvairių duomenų apie spaustuvininkus (Kažuro 2019, 2021). Taip pat paminėtina 1702–1832 m. pranciškonų (Mažesniųjų brolių konventualų) nekrologų knyga, išleista 2020 metais, kurioje atskleisti septynių brolių pranciškonų, dirbusių Vilniaus pranciškonų vienuolyno spaustuvėje, vardai (*Vilniaus Mažesniųjų brolių konventualų memorialas* 2020). Vis dėlto, nepaisant per pastarąjį penkmetį pasirodžiusių tyrimų, vis dar svarbi naujų šaltinių, apimančių institucinių įmonių spaustuvininkus, paieška.

Ši publikacija skirta istorinėms žinioms apie XVIII a. Vilniaus spaustuvininkus papildyti ir unikaliam šaltiniui – *Samdomų rinkėjų, spaudėjų ir knygrišių registras* (toliau – *Spaustuvininkų registras*) – pristatyti. Jame įrašyti duomenys apie 74 asmenis (spaustuvininkus ir kitus darbuotojus), dirbusius Vilniaus bazilijonų vienuolyno spaustuvėje 1774–1818 m.²

Vilniaus Švč. Trejybės bazilijonų vienuolyno spaustuvė yra viena didžiausių Vilniaus institucinių spaudos įmonių. Su pertraukomis ji veikė 1628–1838 metais, o 1845 m. jos įrenginiai buvo parduoti iš varžytinių. Bazilijonai išspausdino apie 800 spaudinių, daugiausia leido religinę literatūrą graikų ir lotynų apeigų katalikų Bažnyčioms lenkų, lotynų, bažnytine slavų, lietuvių kalbomis. Geriausi spaustuvės laikai sutapo su bazilijonų vienuolijos klestėjimu ir Apšvietos plitimu. Būtent šiuo laikotarpiu buvo sukurtas *Spaustuvininkų registras*. Kol kas tai vienintelis tokio pobūdžio dokumentas, susijęs su Vilniaus spaustuvėmis.

Spaustuvininkų registras saugomas Lvive, Ukrainos centrinio valstybinio istorijos archyvo (ukrainiečių kalba: Центральний Державний Історичний Архів України м. Львів; ЦДАІАЛ України) fonde *Lvivo graikų katalikų metropolito konsistorija*. Šis fondas yra dalis *Unijos istorijos archyvo*, 1928 m. sukurto žymaus graikų apeigų katalikų Bažnyčios veikėjo, metropolito Andrejaus Šeptickio (1865–1944) (Шестакова 2001, 61). Šiandien A. Šeptickio archyvas išskirstytas po kelias atminties institucijas. Būtent ta archyvo dalis, kurioje saugomas *Spaustuvininkų registras*, sutvarkyta tik iš dalies – iki šiol vyksta įvairūs fondo tvarkymo darbai, sudaromi apyrašai, dokumentai grupuojami pagal temas, jiems suteikiami šifrai (Шестакова 2001, 62). Kadangi *Spaustuvininkų registras* iki šiol neturi nuolatinio šifro, šioje publikacijoje skelbiamas laikinas jo saugojimo šifras: 201 fondas, 4b apyrašas, byla be numerio (ukrainiečių kalba: ЦДАІАЛ України, фонд № 201 – опис № 4б – о.а. зб. № [?]).

2 Šio šaltinio skelbimas – ukrainiečių istoriko, dosnaus kolegos, profesoriaus Igorio Skočiliaso (1967–2020) viena paskutinių dovanų Lietuvai. Už galimybę susipažinti su dokumentu ir jį paskelbti reiškiam Jam amžiną padėką.

Skelbiamas *Spaustuvininkų registras* iš pradžių buvo dalis didesnio dokumento, padalinto į skyrius, skirtus pildyti, gavus naujų žinių. Šiandien išlikusi tik jo dalis be viršelio, susidedanti iš penkiolikos didelio formato lapų, sulenktų per pusę. *Spaustuvininkų registro* įrašai apima laikotarpį nuo 1774 iki 1818 metų, jų chronologinė tvarka sumaišyta, be to, trūksta 1784–1791 m. įrašų (žr. lentelę *Dokumento struktūra*). Antrasis puslapis (lap. iv) pradedamas išsamia antrašte:

Samdomų rinkėjų, spaudėjų ir knygrišių registras. Pradėta 1777 m., kadangi ligi šiolei skaičiuota iš atminties, dabar gi kiekvienas bus registruojamas šioje knygoje, nurodant tikslią priėmimo datą, kada į kokias pareigas priimtas, kiek gavo algos, kada, kodėl ir kaip ilgai buvo išėjęs, kokį darbą dirbo per šventes ir naktimis, kada nieko neveikė ir t. t.

Dokumento struktūra

Lapai	Laikotarpis	Prefektas	Pastabos
1r	1774–1775, 1795	Narcizas	Veikiausiai, bazilijonas Narcizas buvo laikinasis spaustuvės valdytojas
1v–6v	1777–1782	Niceforas Neničius	
7r–7v	1794–1804	Germanas Bieleckis	Antraštė: <i>Ludzie Drukarscy Jurgieltowi</i>
8r–10v	1792–1812	Germanas Bieleckis	Antraštė: <i>Ludzie Drukarscy w Wystugach</i>
11r–11v	1813–1818	Niceforas Šimanskis	
12r–13v	Neužpildyti	–	
14r–14v	1782–1783	Niceforas Neničius	
15r	1776–1781	Niceforas Neničius	
15v	1777	Niceforas Neničius	

Spaustuvininkų registre sukaupiti 44 metų užrašai lenkų kalba. Per šį laikotarpį pasikeitė keturi spaustuvės prefektai: 1777–1793 m. prefektas buvo bazilijonas Niceforas Neničius (1742–1814), 1794–1813 m. – bazilijonas Germanas Bieleckis (1753–1814), nuo 1814 m. iki spaustuvės veiklos pabaigos – bazilijonas Niceforas Šimanskis (1781–po 1840). Taip pat dokumente minimas vienuolis Narcizas, kuris rūpinosi spaustuvininkų reikalais 1774–1775 m., tačiau nerandama liudijimų, kad jis būtų ėjęs prefekto pareigas. Manytina, kad jis buvo laikinasis spaustuvės valdytojas. Daugiausiai įrašų *Spaustuvininkų registre* padaryta, valdant bazilijonams N. Neničiui (aštuoni puslapiai) ir G. Bieleckiui (šeši puslapiai).

Dokumento sudėtyje yra du lapai (12-as ir 13-as) be prefekto įrašų. 12-ame lape išlikęs vėlesnių laikų (po penkiolikos metų nuo spaustuvės uždarymo) įrašas, niekaip nesusijęs su spaustuvininkais ar spaustuvės veikla. Kaip aiškėja iš teksto, 1851 ir 1857 m. Vosylius Pankevičius, Jozefas Soroka, Ignatas Gajdamovičius ir Vosylius Kriukovskis paėmė ir grąžino slaviškas liturgines knygas – mišiolus ir kažkokį Vilniuje spausdintą psalmyną. Kol kas nėra galimybių nustatyti šių asmenybių, kadangi nežinoma, kur dokumentas buvo saugomas, uždarius bazilijonų vienuoliją.

Dokumente yra daug vertingų žinių apie vienos institucinės spaustuvės veiklą XVIII a. Vilniuje. Kadangi registre įrašyti tik samdomi darbuotojai, duomenų apie vienuolius spaustuvininkus jame nėra³. Visi samdomi darbuotojai skirstomi į penkias grupes – rinkėjai, spaudėjai, knygrišiai, pameistriai-padėjėjai ir skalbėjos. Padėjėjai pinigines algos (lenkų k. *w wystugach*) negaudavo. Dirbdami spaustuvėje, jie mokydavosi spaustuvininkų amato, jiems būdavo skiria-

3 Apie vienuolius bazilijonus, dirbusius spaustuvėje žr. Kažuro 2019.

mas išlaikymas (maitinimas, drabužiai, apgyvendinimas). Visi kiti samdomi darbuotojai dirbdavo už metinę algą (lenkų k. *jurgieltowi*), taip pat jiems būdavo teikiamos kai kurios buitinės paslaugos. Visus darbus spaustuvėje atlikdavo vyrai, išskyrus moteris skalbėjas, skalbdavusias baltinius ir drabužius.

1777–1778 m. vadovaujant prefektui N. Neničiui, į *Spaustuvininkų registrą* buvo įrašytos penkios sutartys su spaustuvininkų parašais, teikiančios vertingų žinių apie darbo spaustuvėje sąlygas. Iš viso N. Neničius įrašė keturis rinkėjus, du spaudėjus ir tris knygrišius. Prefektas įrašydavo pinigines išmokas ir darbuotojų atleidimo datą. N. Neničių pakeitęs prefektas G. Bieleckis sutarčių į registrą nebeįtraukdavo. Šis prefektas registravo darbuotojų priėmimo bei atleidimo datas ir išmokėtas sumas. Taip pat įsidėmėtina jo pastaba, kad padėjėjas priimamas į mokinius „pagal tradiciją penkeriems metams“ (lap. 9r). Iš tikrųjų G. Bieleckis įrašė labai daug darbuotojų vardų – septynis rinkėjus, du spaudėjus, 42 padėjėjus ir tris skalbėjas. Po G. Bieleckio atėjęs prefektas N. Šimanskis paliko labai mažai įrašų, tačiau pateikė daugiau žinių apie priimamus asmenis – priėmimo datą, amžių, įdarbinimo laikotarpį ir retkarčiais – jų vėlesnį likimą.

Taigi, *Spaustuvininkų registras* išsiskiria vardų gausa, tačiau jame apstu ir kitokių vertingų žinių, atspindinčių spaustuvininkų gyvenimą: apie sutarčių pratęsimą, darbuotojų kvalifikaciją ir elgesį. Taip pat minimi asmenys, nedirbę spaustuvėje, tačiau priklausę jos aplinkai, pavyzdžiui, darbuotojų giminaičiai. Vilniaus spaudos istorijai ypač vertingos žinios apie spaustuvininkų perėjimą iš vienos spaustuvės į kitą. Pavyzdžiui, rinkėjas Martynas Januškevičius 1798 m. sausį metė darbą ir „išėjo pas pijorus“ (lap. 7v). O 1799 m. į spaustuvę priimtas Motiejus Vaitkevičius, pusantrų metų dirbęs Akademijos spaustuvėje (lap. 9r).

Spaustuvininkų registras pristato tik vienos institucinės spaustuvės darbuotojus, bet reikšmingas jų skaičius leidžia teigti buvus gausią Vilniaus spaustuvininkų profesinę grupę. Nors Vilniaus spaustuvininkai neįsteigė profesinės organizacijos (cecho, gildijos), tačiau sudarė gana reprezentatyvų laisvai samdomos profesijos miestiečių sluoksnį.

Publikacijoje pristatomas visas *Spaustuvininkų registro* tekstas. Dokumento kalba (lenkų su lotyniškais intarpais), sakinių sintaksė ir stilius palikti kaip originale. Dalis trumpinimų išskleidžiama ir suvienodinama, ypač datos (*d[nia]*, *R[ok]u*, *Jan[uarii]* ir t. t.) ir pinigai (*zt[o]-t[ych]* ir t. t.). Be pakeitimų paliktos senojoje raštijoje paplitusios kunigo pareigų santrumpos *JX* (*Jegomość Ksiądz*), *JX.dza* (*Jegomości Księdza*), *JJ.XX* (*Ichmościowe Księża*) ir pan. Kiti paaiškinimai pateikiami išnašose.

IRENA KATILIENĖ, INA KAŽURO⁴
Vilnius university library

Registers and Contracts of the Vilnius Basilian Monastery Printing House, 1774–1818

Abstract. This article centers around the publication of a unique document titled ‘The Register of Hired Compositors, Pressmen, and Bookbinders,’ which records the employment of 74 individuals in the printing house of the Vilnius Basilian Monastery between 1774 and 1818. In addition to lists of employees, it involves detailed contracts signed by printers itself. This document is kept in Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv. The publication consists of two parts: the first one presents the preface, both in Lithuanian and in English, the second one contains the text of the document. The preface discusses the origin, structure and content of the document. The document being published is important, above all, to the history of the Basilian printing house. However, it also contains valuable information concerning the activities of all other printing houses in Vilnius in the 18th century.

Keywords: printing house of the Vilnius Basilian Monastery; printers’ contracts; Ruthenian Order of Saint Basil the Great; 18th century printing press.

Preface. The printing houses of the 17th–18th centuries in Vilnius possess specific features influenced by their dependence on large institutions with an elaborate administrative system. The institutional nature of Jesuit, Franciscan, Piarist, and Basilian printing houses operating in Vilnius until the 19th century is reflected in the written sources related to their activities. While professional communication and arrangements between the printing houses and their customers often occurred verbally, certain aspects of the printing houses’ activities were documented in writing. The surviving documents reflect information about the technical equipment of institutional printing companies (inventories, visitation records), their legal status (privileges or charters of organizations), their areas of activity, and their managers, namely the prefects (administrative and professional correspondence). Some of the least known aspects in the history of printing remain those related to the printers themselves, specifically their origin, age, social status, employment and working conditions, professional training, specialization, etc. Researching the employees of institutional printing houses is challenging due to the lack of sources. This is confirmed by the exhaustive collection of sources regarding the history of the Vilnius Academy Printing House (*Vilniaus akademijos spaustuvs šaltiniai* 1992).

4 Dr. Ina Kažuro prepared this publication as part of the project “Bazylianie prowincji litewskiej w latach 1617–1839” (The Basilians of the Lithuanian Province in the years 1617–1839), funded by the National Science Centre of Poland, nr 2020/39/B/HS3/01232.

The printing house belonging to the Vilnius Academy was managed by the Society of Jesus from 1586 to 1773. Following the suppression of the Order, the printing house fell under the control of the Academy. Though henceforth it also received instructions from other governmental institutions, such as the Educational Commission. When the printing house passed into the hands of secular institutions, the subject matter and content of its publications changed, but their method of work remained largely unchanged. At the turn of the 18th and 19th centuries, the nucleus of the Academy's printing house team consisted of the prefect, representing the Academy, printers and apprentices, following an established tradition. During its most productive periods, the printing house employed about twenty people, including apprentices. Historian Irena Petrauskienė amassed 202 documents of various sizes related to the printing house's activities, spanning nearly three centuries (*Vilniaus akademijos spaustuvių šaltiniai* 1992). However, despite these numerous documents, she only managed to identify twelve people who were employed by, or contracted to the Academy's printing house. These include two printers from the late 16th century (Daniel Łęczycki, and Martyn from Kazimierz), three bookbinders from 17th century (Jan Kap, Mateusz Zakszewski, and Kondrat Browka), two typesetters from 17th century (Jan Sozański and his son Łukasz Sozański), and employees from the early 19th century (two apprentices Ignacy Bohdanowicz and Mateusz Poczobut, typesetter Opacki, foreman Brzeziński, Mioduszewski, employee of an unknown specialization, and cook Magdalena Makarewiczówna).

Thus, I. Petrauskienė's collection highlights significant gaps in the historic source base of even the largest printing house of the Grand Duchy of Lithuania. However, recent studies have shed new light on other printing houses in Vilnius (Basilian and Franciscan) with further data about the printers emerging (Kažuro 2019, 2021). The Franciscan (The Order of Friars Minor Conventual) obituary book of 1702–1832, published in 2020, is also worth mentioning. It reveals the names of seven Franciscan friars who worked in the printing house of the Vilnius Franciscan Monastery (*Vilniaus Mažesniųjų brolių konventualų memorialas* 2020). Still, even considering the studies that have appeared in the last five years, the search for new sources concerning the printers of institutional enterprises remains relevant.

This publication aims to supplement historical knowledge about the printers in 18th-century Vilnius and introduce a unique source – *The Register of Hired Composers, Pressmen and Bookbinders* (hereinafter referred to as *The Register of Printers*). It records data on 74 persons, including printers and other employees, who worked in the printing house of the Vilnius Saint Trinity Basilian Monastery between 1774 and 1818.⁵

This printing house stands as one of the large institutional printing enterprises in Vilnius. It operated intermittently between 1628 and 1838. In 1839, the Russian Empire dissolved the Ruthenian Order of Saint Basil the Great, and the printing house ceased its operations. Subsequently, its equipment was sold at auction in 1845. The Basilians printed approximately 800 items, predominantly religious literature for the Catholic Churches of both Greek and Latin Rites, in Polish, Latin, Church Slavonic, and Lithuanian languages. The printing house's heyday coincided with the flourishing of the Basilian Province of Lithuania (also called the Congregation of the Holy Trinity) and the spread of the Enlightenment. It was during this period that *The Register of Printers* was created and at present, it is the only document of its kind detailing the Vilnius printing house's operations.

5 The publication of this source is one of the last generous gifts to Lithuania by Ukrainian historian, our esteemed colleague Professor Igor Skochylas (1967–2020). We express our eternal gratitude to him for the opportunity to acquaint ourselves with and publish the document.

The Register of Printers is kept in Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv (Ukrainian: Центральний Державний Історичний Архів України м. Львів; ЦДІАЛ України), in the fonds called Lviv Metropolitan Consistory of the Greek Catholic. This fonds is part of the Archives of the History of the Union, created in 1928 by the doyen of the Greek Rite Catholic Church, Metropolitan Andrey Sheptytsky (1865–1944) (Шестакова 2001, 61). Today, A. Sheptytsky's archives are divided between several memory institutions and the part where *The Register of Printers* is kept remains only partially organized. Presently, various works to order fonds are underway: inventories are being composed, documents are being subject grouped and assigned call numbers (Шестакова 2001, 62). As *The Register of Printers* has not been catalogued so far, this paper uses its temporary storage code: fonds 201, series 4b, file number [no number] (Ukrainian: ЦДІАЛ України, фонд № 201 – опис № 4б – од. зб. № [?]).

The source being published – *The Register of Printers* – was originally part of a larger document divided into sections, which were meant to be filled in as new information became available. Presently, only a fragment without a cover has survived, consisting of fifteen large-format folios folded in half. In total, *The Register of Printers* contains entries from 1774 to 1818; their chronological order is mixed, however, and records from the years 1784 to 1791 are missing (see the table *Document structure*). The second page (f. 1v) begins with a detailed heading:

Register of Hired Compositors, Pressmen and Bookbinders. It began in 1777 since previously the calculations were done from memory, now everyone will be registered in this book, indicating the exact date of admission, when one was accepted to which position, what payment one received, when, why and how long one was absent, what work was done during holidays and nights, when one was idle and so forth.

Document structure

Folios	Period	Prefect	Notes
1r	1774–1775, 1795	Narcyz	Most probably, the Basilian Narcyz temporarily assumed the role of the manager at the printing house
1v–6v	1777–1782	Nicefor Nenicz	
7r–7v	1794–1804	German Bielecki	Heading: <i>Ludzie Drukarscy Jurgieltowi</i>
8r–10v	1792–1812	German Bielecki	Heading: <i>Ludzie Drukarscy w Wystugach</i>
11r–11v	1813–1818	Nicefor Szymański	
12r–13v	[not filled in]	–	
14r–14v	1782–1783	Nicefor Nenicz	
15r	1776–1781	Nicefor Nenicz	
15v	1777	Nicefor Nenicz	

The Register of Printers contains notes in Polish spanning a period of 44 years. Throughout this period, four managers of the printing house changed: Basilian Nicefor Nenicz (1742–1814) served as the prefect from 1777 to 1793, followed by Basilian German Bielecki (1753–1814) from 1794 to 1813. Basilian Nicefor Szymański (1781–after 1840) assumed the position from 1814 until the end of the printing house's activity. The document also mentions a monk Narcyz, who managed the printers' affairs from 1774 to 1775, although there is no evidence of him holding the position of prefect. It is plausible to consider him as a temporary manager of the printing house. The largest number of entries in *The Register of Printers* were recorded during the tenures of the Basilians N. Nenicz (eight pages) and G. Bielecki (six pages).

Within the document, there are two folios (12th and 13th) that were not completed by the prefects. On the 12th folio, there is an unrelated inscription dated fifteen years after the printing house's closure, which does not pertain to the printers or the activities of the printing house. It is clear from this note, that in 1851 and 1857, individuals named Vasily Pankevich, Josif Soroka, Ignaty Gajdamovich, and Vasily Kriukovski took and returned Slavic liturgical books (several missals and a book of psalms printed in Vilnius). Currently, the identification of these individuals remains uncertain, since there are no records regarding the storage location of the document after the closure of the Basilian Monastery.

The Register of Printers encapsulates a wealth of valuable information concerning the operations of an institutional printing house in 18th-century Vilnius. However, it exclusively focuses on hired workers, and thus no data pertaining to monk-printers is available⁶. All hired workers are categorized into one of five groups – composers, pressmen, bookbinders, apprentices, and laundresses. Apprentices were hired without any monetary compensation (Polish: *w wystugach*). They learned the printing craft through practical work within the printing house and received material support such as food, clothing, and accommodation. Conversely, the remaining hired workers were employed on an annual salary basis (Polish: *jurgieltowi*), while also receiving certain household services. All the work within the printing house was carried out by men, with the exception of female laundresses, who provided laundry services for linen and clothing.

During the period 1777–1778, under the leadership of prefect N. Nenicz, five contracts with printers' signatures were entered into *The Register of Printers*, offering valuable insights into the working conditions within the printing house. N. Nenicz registered a total of four composers, two pressmen, and three bookbinders. The prefect took notes on the money payments and recorded employment termination dates. However, after the replacement of N. Nenicz by prefect G. Bielecki, contracts were no longer documented. Instead, G. Bielecki recorded the dates of hiring and firing employees as well as the monetary payments. It is also worth pointing out his remark that the apprentice is admitted “for a five year term according to the tradition” (f. 9r). In fact, he extensively recorded the names of numerous employees – seven composers, two pressmen, 42 apprentices, and three laundresses. The subsequent prefect, N. Szymański, left fewer notes overall. However, he provided more detailed information about the individuals employed, including their date of admission, age, period of employment, and occasionally, some facts about their subsequent fate.

Hence, *The Register of Printers* stands out by its abundance of names, but it is also filled with other valuable information that reflects characteristics of the printers. It encompasses data regarding contract extensions, qualifications, and professional conduct of employees. The document also mentions persons who were not employed in the printing house, but had connections to it, such as relatives of employees. The information regarding the transfer of printers from one printing house to another is particularly significant for studying the history of Vilnius printing practices. For instance, composer Marcin Januszkiewicz resigned from his position at the Basilian printing house in January 1798 and “went to the Piarists” (f. 7v). Furthermore, Mateusz Wojtkiewicz was employed by the printing house in 1799, having previously worked at the Academy's printing house for a year and a half (f. 9r).

While *The Register of Printers* exclusively showcases the employees of a single institutional printing house, the substantial number of individuals listed allows to infer the existence of a sizable professional community of printers in Vilnius. Despite the absence of a formal profes-

6 For further information on the Basilian monks who worked in the printing house, please see Kažuro 2019.

nal organization, such as a corporation or a guild, the printers in Vilnius constituted a notable segment of the independent urban craftsmen.

The publication presents the complete text of *The Register of Printers*, preserving the language of the document (Polish with Latin interjections), as well as its structure and sentence style. Some abbreviations have been expanded and standardized, particularly in relation to dates (*d[nia]*, *R[ok]u*, *Jan[uar]ii*, etc.), and currency (*zł[o]t[ych]*, etc.). However, certain abbreviations commonly used in the old script, such the priest's honorific titles *JX* (*Jegomość Ksiądz*), *JX.dza* (*Jegomości Księdza*), *JJ.XX* (*Ichomościowe Księża*), etc., are left unchanged. Additional explanations and clarifications are provided in the footnotes.

Šaltinis

Центральний Державний Історичний Архів України м. Львів, фонд № 201, опис № 46, од. зб. № [?]. *Реєстр працівників друкарні монастиря св. Трійци у Вільні*. 15 арк.

/f. 1r/ Roku 1774

Różnemi czasy wakował Żytkiewicz dni 4.⁷

27 7bra⁸ wakans Żytkiewicz.

1 8bra Żytkiewicz nierobił puł dnia.

17 8bra Żytkiewicz nierobił puł dnia.

1775 D.[nia] 20 febr↑u↑arii⁹ próżnował Żytkiewicz.

Różnemi czasy Bogusławski wakował dni 6.

26 7bra wakans Bogusławski.

13 Borawski próżnował wiencye puł dnia.

Roku 1775 D.[nia] 14 Maia. Dałem na papier Obrockiemu Papiernikowi Kayranskiemu zł[o]-t[y]ch 200 na ryz 100, ryza rachując po zł[o]t[y]ch 3 czyni te 100 ryz zł[o]t[y]ch 300.

Roku 1795 Stycznia 30. Zaczął się wybierać Michał Fastowicz ↑Presser↑ na Kiermasz do Borun, z tamtąd pojechał do Matki za Minsk, powrócił Lutego 15 tegoż Roku. Zatym nie robił w Drukarni przez tygodni 2.¹⁰

/f. 1v/

REGISTRA

Zycerów y Presserów y Introligatorów

JURGIELTOWYCH

ab Anno 1777 Poczęto, gdyż do tych czas poścignąć niskąd¹¹ niemożno było iak służyli, tylko na pamięć rachowali się y rozpłacali, dopiero zaś odtąd każdy w tych Regestrach ma być zapisany od Roku, Miesiąca y Dnia, kiedy się y iak zgodził y co, kiedy in vim jurgieltu brał, kiedy, dla czego y iak długo wakował, co y kiedy y wiele na swoich dniach w Święta lub nocy robił etc. Lub próżnował etc.

N.B. In Februario 1777 Felicianowi Luterowiczowi po zakończeniu Roku służby Jego za Zycera reszty Jurgieltu, y za osobne roboty in simul, wedłu[g] Regestrzyku od JX.dza Narcyza podanego zapłaciłem zł[o]t[y]ch 169. Dla Pamięci konnotuie.

/f. 2r/ Teodor Siwicki Zycer, który jeszcze od JX.dza Narcyza zgodzony rok służby swoiey skończył in Februario ultimis Diebus 1777 Anni Currentis, a że Dawniey wzięł z Jurgieltu różnemi czasy zł[o]t[y]ch 50, przeto mu się teraz to iest 13 Maj S.N.¹² Dopłaciło reszty Jurgieltu złotych 150 insuper temuż Siwickiemu za roboty różne we dni święte robione y w nocy podług zwyczaiu za porachunkiem uczynionym zapłaciłem zł[o]t[y]ch 14 y iuz odtąd niechcąc służyć na Rok Jurgieltowe poczoł robić od sztuki, vide zł[o]t[y]ch 14 w Regestrach Expensowych In

7 Tekstas subraukytas arba nubrauktas visame puslapyje.

8 Perrašant keičiama minimaliai, paliekama: 7bra [septembra], 8bra [oktobra], 9bra [nowembra], Xbra [decembra].

9 ↑u↑ – įterpta viršuje.

10 Toliau po tekstu esantys skaičiavimai su turiniu nesusiję.

11 i.e. z *nikąd*.

12 S.N., N.S. – čia ir kitur: *stilo novo* (apie kalendorių).

Febr[uario] D[ie] 28 którą wzięto za składanie Replik y za robotę we dni święte z porachunku, u JX.dza Prefekta ieśli co brał, proszę tu zapisać dla wiadomości.

/f. 2v/ tuščias/

/f. 3r/ 1777 D[nia] 20 Marca zgodzony na Rok okrągły na Służbę do Drukarni Naszey powyterminowano¹³ Pięć lat zapisnych Filip Tomaszewski, który Ma przez Rok cały lub w prasie za Pressera robić, lub w Sklepie siedząc iak dotychczas Xięgi Intriligować różną robotą, do czego kiedy każą tym się bez żadney wymówki bawić powalnie y we wszystkim posłusznie. Typpografija zaś mu za rok zapłaci zł[o]t[y]ch Polskich 200, dico dwieście, in casu¹⁴ zaś zawodu iakiegokolwiek wolno go łapać, trzymać y do umowioney dobrowolnie Służby iak chceć przymusić, dla ważkości Sam się podpisuie iako insuper ieśli musię, doda y chłopca mu poduczyc.

Filip Tomaszewski

Na ten to kontrakt wzięto dnia 29 Maj zł[o]t[y]ch	28.
Dnia 7 Xbra wzięto na czapkę	18.,
D[ie] 24 Jan[uar]ii 1778 wzięto	10.,

odprawiony¹⁵

/f. 3v/ tuščias/

/f. 4r/ Roku Pańskiego 1777 D[nia] 13 Marca. Ja niżej ręką własną podpisany, uprosiwszy się u JXięży Bazylianów Wileńskich dobrowolnie na Służbę do Drukarni za Zycera na rok od wyrażoney daty aż znowu w przyszłym Roku do tey że samey daty; mam służyć wiernie, poczciwie y należycie w Zycierskiej sztuce co mi przykazano będzie od przełożonych zawsze bez wymówki robić, dni nie tracić na moich zabawach, a jeślibym czasem iakich dni nierobił z przypadku iakiego dla pilnych Interesów, tedy mam ie potym odsłużyć albo przypilniey robocie nocy y dni święte czasem z nagley potrzeby kiedy każą robić za te omieszkania, albo i też na innych dniach moich liczbę dni omieszkanych powinien będę wysłużyć pod utratą części proporcjonalney Jurgieltu mojego. Jurgielt zaś mój ma być na Rok okrągły Złoty 250, dico dwieście pięć[ć]iesiąt, a za robotę status causae albo inną nocną lub święteczną osobno co łaska czyli od sztuki iak zwyczaj na stole Pańskim ma być płacono, prócz tego do wybicia każdego polskiego do modlenia się Exemparza wolno mi będzie na swoim Papierze dziesięć wybić exemplarzów, ieśli by zaś zawód iaki stał się z iego strony, tedy wolno go będzie brać, konfiskować iak chceć do uiszczenia opisaney służby przymusić y żadna władza bronić tego niema, ani się wtrącać albo wdawać y na to podpisał się własną ręką.

Jakub Hlebowicz [*parašas*]

Dawniej wzięto u JX. Opata	zł[o]t[y]ch 36.
D[nia] 28 Junia wzięto za robotę Extraordynaryną	zł. 7.
D[nia] 17 Augusta wzięto z Jurgieltu	zł. 35.
D[nia] 21 9bris wzięto -- z Jurgieltu	zł. 108.
D[nia] 10 Apr.[ila] wzięto -- z Jurgieltu	54.

13 Pasen. *wyterminować* – atlikti praktiką pas meistrą, būti amatininko mokiniu.

14 *casu*?

15 Prirašyta kita ranka.

Dawniey wzioł 6.
robił od sztuki z R[ok]u 1778 na 1779

247.

/f. 4v/ tuščias/

/f. 5r/ Roku Pańskiego 1777 Dnia 14 Marca. Ja niżej na podpisaniu wyrażony zgodziłem się dobrowolnie na służbę roczną w Drukarni JXX Bazylianów w sztuce Introligatorskiej. Mam służyć wiernie, poczciwie, robiąc to wszystko, co mi roskażą y dni ani godzin nietracąc marnie pod obowiązkiem nieuchronnym od rabiania utraconych, do czego mie iak chcieć wolno przymusić, roboty zaś swoiey albo obcey inaczey nigdy robić mi wolno nie będzie, prócz chyba¹⁶ w nocy albo świątkuiąc co się nie godzi, Materiałów iednak żadnych prócz nici chiba y kleju skarbowych na moią robotę używać nie mam nigdy. Porcią kontentować się mam iaką y drudzy Jurgieltowi bez wymysłu naymniejszego. Jurgielt mój będzie na rok okrągły zł[o]t[y]ch 200, dico dwieście, wymysłów żadnych ni w czym czynić niemam a ieżelibym zawinił co, tedy karę należną od władzy przyiac powinien będę y mam być na to powolnym, ieślibym zaś dla przyczyn iakowych odstać przed rokiem chciał lub musiał, tedy na swoim mieyscu przystawić pierwiey innego powinien będę.

Andrzej Klarowsky m[anu] p[ropria]

1777 D[nia] 23 Apryla wzioł z Jurgieltu zł[o]t[y]ch 21.

Item Maj wzioł resztę Jurgieltu y dla słusznych przyczyn uwolniony iest do Domu, ale na swoim mieyscu drugiego przystawił do Drukarni Introligatora. Pokazało się iednak ze zwyczajui letkomyslnego¹⁷ odstał, bo tak zwykł czynić że długo trwać na iednym mieyscu nieumie. Odstał¹⁸

/f. 5v/ Roku Panskiego 1777 Dnia 17 Miesiąca Maja. Ja niżej na podpisaniu ręki moiey wyrażony zgodziłem się dobrowolnie w Drukarni JJ[O]XX Bazylianow Wileńskich na Rok zupełny służyć w sztuce moiey Introligatorskiej wiernie y podsciwie¹⁹, bezprzestannie maiąc introligować Xięgi różne iakie mi dane będą, ieślibym zas dni iakie w Roku za moią stracił prywata, tedy ma ie y powinien będę odrobić po roku, z Materiałami mam się wiernie podług sumnienia obchodzić, a ieślibym co chciał w Nocy kiedy dla siebie oprawić, tedy procz Instrumentów, kleju y nici więcey nic Skarbowego używać niemam pod utratą moią z Jurgieltu. Jurgielt zaś mój będzie zł[o]t[y]ch 200; dico dwieście, wymysłów żadnych czynić niemam, lecz kontentować się wygodą, iaka być może, w winach iakowychkolwiek pod sąd y karą Przełożonych teyze Typhogr[afii] poddaię się y na tom się dobrowolnie zgodził, a dla ważności ręką moią własną podpisuię

Win[c]e[n]tij Narocki [*parašas*]

Dnia 13 Jula wzioł na swoje potrzeby	zł[o]t[y]ch 35.
Dnia 16 Aug.[usta] wzioł na swoje potrzeby	zł. 20.
Dnia 16 7bris wzioł z jurgieltu	zł. 14.
Dnia 18 9bris wzio[ł] z jurgieltu	zł. 42.
D[nia] 24 Xbris wzioł	zł. 10.
D[nia] 21 Jan.[uarii] 1778 wzioł	zł. 7.

¹⁶ *chyba.*

¹⁷ i. e. *lekkomyślnego.*

¹⁸ *Pirašyta kita ranka.*

¹⁹ i. e. *poczciwie.*

D[nia] 19 Martii wzioł	„ 14. <u>Summa 142.</u>
D[nia] 9 Junii wzioł z Jurgieltu	40.
D[nia] 22 tegoż m[iesią]ca reszty Jurgieltu	12. <u>Solutum in toto</u>

D[nia] ... Roku 1778. Odnowiony Kontrakt z tymże Narockim na ten sam Kontrakt.	
D[nia] ... Jula wzioł jurgieltu na ten rok	zł. 44.
D[nia] ... 8 Jan.[uarii] R[ok]u 1779 wzioł na swoją potrzebę	zł. 3.
D[nia] 7 Marca wzioł na swoją potrzebę	zł. 11.
D[nia] 31 Marca wzioł na swoją potrzebę	zł. 90.

/f. 6r/ Roku Pańskiego 1778 dnia 29 Julij S.N. Zgodzony na Jurgielt Maciej Jundził na rok zł[ot]t[y]ch polskich 200, dico dwieście, a za to ma Służyć w sztuce Pressera na stole iaki Bog dał klasztornym wiernie, y pocziwie w każdym zaś zawodzie ma być wolnie od nas ścigany i do wysłużenia nyze²⁰ takimi możnemi sposobami przymuszony do takowey umowy sam dobrowolnie podpisuie się

Maciej Jundził [*parašas*]

R[ok]u 1778 dnia 29 Lipca wzioł na Pałasz	zł. 14.
Tegoż R[ok]u D[nia] 6 Września wzioł	zł. 20.
R[ok]u 1779 D[nia] 23 Stycznia wzioł	zł. 24.
-- D[nia] 9 Maja wzioł	zł. 24.
D[nia] 31 Jula wzioł reszty Jurgieltu	zł. 118.

Solutum in toto.

R[ok]u 1779 Dnia 29 Lipca odnowiony Kontrakt z Maciejem Jundziłem Presserem na rok cały do dnia [31?]²¹ miesiąca Lipca wyż wspomnionego roku 1780 następującego, który to Presser ma ten sam wziąć jurgielt, co i roku przeszłego 1778.

Dnia 7 7bra wzioł zł[ot]t[y]ch 36.

D[nia] 15 Xbra wzioł na napaść
 Marcińkiewicza zł[ot]t[y]ch 45.

D[nia] 19 Xbra wzioł na wykupienie szabli z kozy²² 10. Za ten rok zapłacono zupełnie.

R[ok]u 1781 29 Jula odnowiony Kontrakt z Maciejem Jundziłem Presserem na rok do dnia i M[ie]s[ia]ca wyż wspomnianych.

R[ok]u 1782 który to Presser ma wziąć tem sam jurgielt to iest: zł[ot]t[y]ch pol.[skich] dwieście.²³ // Służy na rok czwarty²⁴ po wysługach.

Dnia 5 8bra wzioł na lekarstwa od Dyssen[terii] zł[ot]t[y]ch 6 gr[oszy] 20.

20 i. e. niże.

21 Neaišku, ištrinta.

22 *Koza – więzienie, areszt?*

23 Paliktas tarpas.

24 *czwarty.*

/f. 6v/ R[ok]u 1781 Dnia 16 M[ie]s[ią]ca Lutego Adam Mężyński Zycer po wysłużeniu się w tutejszey Drukarni zgodzony na rok do roboty Zycerskiej, któremu za robotę takową w roku całkowitym ma być zapłacono Zł[oty]ch Pol[ski]ch Dwieście.

NB. Tenże po zgodzeniu się na rok służby był się oddalił dla perswazyi Stryja swego, jak by do pozyskania części Oczystey, ale zwakowawszy²⁵ tydzień, powrócił znowu, co mu przy terminie roku ma być przypominano.

Dnia 25 Lutego wzioł z jurgieltu, jak by się oddalając zł. 16.

Dnia 4 Sierpnia wzioł na sporządzenie Płaszczu zł. 48.

Zapłacono mu zupełnie i oddalił się R[ok]u 1783 w Lutym m[iesiā]cu.

R[ok]u 1781 M[ie]s[ią]ca Aug.[usta] d.[nia] 15 Antoni Kirowicz skończywszy, skończywszy Wyślugi i Respektowe pułroczu przy intligaturze²⁶, oraz wziowszy respektową zapłatę, zgodzony do teyże intligatury na rok cały i do zawiadywania kromikiem na Jurgielt zł[o]t[y]ch 200.

R[ok]u 1782 M[ie]s[ią]ca Aug.[usta] 15 d.[nia] za rok skończony zapłacono mu zupełnie.

R[ok]u 1782 M[ie]s[ią]ca Aug.[usta] 15 d.[nia] Odnowiony Kontrakt z tymże Antonim Kirowiczem Intligatorem do tey samey usługi i na tenże sam Jurgielt.

/f. 7r/ Ludzie Drukarscy Jurgieltowi

Adam Mężyński Zycer zaczął rok 1794 5 8bra, daje mu się Jurgieltu zł[oty]ch 280. Przeszłoroczny Jurgielt opłacony, na idący rok nic jeszcze nie brał. Roku 1795 Dnia 15 Października odprawiony.²⁷

Daniel Karabanowicz Zycer, w potrzebach dobry Presser, zaczął Rok 1794 17 Xbra, daje mu się Jurgieltu zł[oty]ch 300, przeszłoroczny Jurgielt opłacony, na idący rok nic ieszcze nie brał. R[ok]u 1799 Julii 12²⁸ odstał.

Michał Fastowicz Presser zaczął rok 1794 27 9bra. Przeszłoroczny Jurgielt opłacony, na idący rok nic ieszcze nie brał. Płaci mu się Jurgieltu zł[oty]ch 250. R[ok]u 1795 Października 27 odprawiony.

Szymon Karabanowicz zaczął pierwszy rok Jurgieltowy R[ok]u 1794 M[ie]s[ią]ca Apr.[yla] d.[nia] 1. Godzi się mu dać Jurgieltu zł[oty]ch 200 na ten Rok pierwszy, lub po skończonym czyli do skończonego 1wszego²⁹ nadać, podług iego aplikacyi czy poka[za]jącej czy mającej pokazać się. – Wzioł iuż Jurgieltu na rok idący zł[oty]ch – 80³⁰ Respektowe mu zapłacone zł[oty]ch 100.

Roku 1801 8bra 7 za przestępstwa odprawiony pomieniony Szymon Karabanowicz, którego trudno było poprawić na jednym miejscu zamieszkałego.

Ignacy Jokowski Zycer zaczął rok pierwszy Jurgieltowy po wysługach R[ok]u 1794 d[nia] 1 Xbra; zapłacone mu Respektowe zł[oty]ch 100. Godzi mu się dać Jurgieltu zł[oty]ch 200 na rok pierwszy lub i nadać podług iego pilności. Na rok idący czyli zaczęty nic ieszcze nie brał

25 Nuo lot. *vaco* – esu laisvas; čia: pabuvęs laisvas nuo pareigų.

26 Iš *introligatura*.

27 Pirašyta kita ranka.

28 Taisyta data: *ex 10 in 12*.

29 *pierwszego*.

30 Paliktas tarpas.

Jurgieltu. Ignacego Jokowskiego Roku 1797 Maja 14 Przetocki z Chodachowskim ↑Sędziowie↑ zabrali jako swego Dziedzicznego.³¹

Marcin Januszkiewicz po wysługach wzięł Respektowego zł[oty]ch 100. Zaczął rok 1wszy Jurgieltowy R[oku] 1795 d.[nia] 9 Jan.[uarii]. Można mu dać na rok idący a pierwszy Jurgieltowy Jurgieltu zł[oty]ch 200. – Jeszcze go nic nie brał. R[oku] 1796 Kwietnia 2 odprawiony.

Antoni Antonowicz już Respektowy od R[oku] 1794 d[nia] 1 9bra. Skończy Respektowe d.[nia] 30 Apr[ila] R[oku] 1795. Godzi się mu dać Respektowego zł[oty]ch 100. – Lub całkiem, kiedy skończy Respektowe, lub częściami przez ciąg c[z]asu Respektowego, kiedy by tego potrzebował, a Po respektowym podług zdadności i sposobności iego ugodzić na Jurgielt jeśli by potrzebny i zdadny był. 1804 Junii 6 oddalony.

Dnia 8 Lutego R[oku] 1795 wzięł zł. 50, z tychże przy Drukarskich Pieniędżach tenże zostawił zł. 36. D[nia] 9 tegoż R[oku] i M[ie]s[ia]ca w Dępozycie Marca 4 wzięł zł. 2.

/f. 7v/ R[oku] 1797 Czerwca 7 Dnia Jan Orlicki Zycer przyięty w Potrzebie do Drukarni, zaczął Rok służby, któremu wedle umowy, za Rok należec będzie zł. 240. R[oku] tegoż Augusta 30 odstał.

R[oku] 1797 7bra 20 Marcin Januszkiewicz Zycer od sztuki robić poczoł w Drukarni naszey na Stole naszym. R[oku] 1798 Januar[ii] 4 odstał, poszedł do XX. Piarów.

R[oku] 1797 20 Septembra.³² Swięcicki Zycer od Sztuki poczoł robić w Drukarni na stole naszym, odstał R[oku] 1798 po skończonej Kandencyi Tłoskiej[?] po Ś.[więtym] Jerzym.

R[oku] 1798 Januar[ii] 10 Marcin Brzozowski Zycer przyięty w Potrzebie mający robić od Sztuki. Ten po różnych Tranzaktach R[oku] 1799 od dnia 3 Februar[ii] na stole Klasztorzym zaczął robić w Drukarni od Sztuki, po niejakiem czasie znowu na swój Stół poszedł. Odstał R[oku] 1801 9bra 24.³⁴

R[oku] 1798 7bra 5.³⁵ Woytkiewicz Presser przyięty w potrzebie na Jurgielt roczny zł[oty]ch. 250. Odstał R[oku] 1799 Kwietnia 15.

/f. 8r/ Ludzie Drukarscy w Wysługach

Antoni Aramowicz Przyięty na wysługi R[oku] 1792 d.[nia] 22 Apryla. Dawała mu się wszelka odzieża i ma się dawać podług usługi, pilności, statku i aplikacyi; bo tym się naywięcey Ludzie nasi utrzymuią w wysługach. R[oku] 1796 Października 10 oddalił³⁶ się.

31 Prirašyta kita ranka.

32 Paliktas tarpas vardui.

33 *kadencji tloczarza?*

34 Kita ranka.

35 Paliktas tarpas vardui.

36 Taisyta iš *odstał*.

Kazimierz Szalkowski Przyjęty R[ok]u 1793, a statecznie iuż zachoł rok wysługi d.[nia] 4 Marca, dla tego toż samo czyniło się i ma się czynić, spectatis spectandis etc.³⁷ Odprawiony Dnia 10 Października 1795 R[ok]u.³⁸

Joachim Konrand Przyjęty R[ok]u 1794 15 Maja. Dla tego toż samo ma się czynić spectatis spectandis etc. Odprawiony Dnia 13 Października 1795 R[ok]u.³⁹

Wincenty Szymkiewicz przyjęty R[ok]u 1795 Stycznia 11 na wysługi, odprawiony R[ok]u 1796 Kwietnia 17.

Stanisław Górski przyjęty R[ok]u 1795⁴⁰ Czerwca 21 na wysługi. Tenże R[ok]u 1796 Lipca 12 odstał.⁴¹

Praczką dawniejszą zgodziła się na Mycie Bielizny Drukarsk.[iey] Ludzi Roku 1795 Marca 23 do Ś[więtego] Józefa w R[ok]u 1796. Na Rok Okrągły Talarow 5 czyli Złoty ch czterście⁴² N[ume]ro 40 wypłacono oney zupełnie za ten Rok przeszły, na Drugi Rok to iest do Ś[więtego] Józefa w R[ok]u 1797 przypadającego Marca Dnia 19 N.S. taż zgodziła się za Talarow 4 czyli zł. 32 na Mycie Bielizny Drukarsk.[iey].

/f. 8v/ R[ok]u 1796 Października 1 dnia⁴³ przyjęty na wysługi do Drukarni Antoni Staniszevski, któremu wraz dano Boty⁴⁴ nowe; po kilka tygodni Boty znowu Przyszwy, Koszul parę, Kapotę nową, na lekarstwo groszy 40. Kołdro od zł. 15, Wór nowy do napchania Siana dla Spania i Spodnie Płócienne. Roku tegoż Xbra 31 drugie Spodnie płócienne dano. R[ok]u 1797 Stycznia 11 wzięł Żupan nowy. Podkreślone rzeczy zwrócił, i oddalił się z Drukarni Roku 1797 Februar[ii] 14.

~~R[ok]u 1796 Października 15 dnia przyjęty na wysługi do Drukarni Jakub Karabanowicz.~~

R[ok]u 1796 Października 15 przyjęty na wysługi Jakub Karabanowicz, któremu w kilka tygodni dano Żupan stary do roboty, Koszul parę, Kapotę nową, Boty nowe, Kołdro od zł. 15, Wór do podesłania się i Spodnie płócienne. Roku tegoż dano 2gie⁴⁵ Spodnie płócienne. Xbra 31 R[ok]u 1797 Stycznia 11 Wzięł Żupan nowy. R[ok]u 1798 Julii 11 samowolnie odstał.

/f. 9r/ R[ok]u 1797 Xbra 3.⁴⁶ Kozłowski przyjęty na wysługi. R[ok]u 1798 8 Januar[ii] powrócił do Pauper[ni].

R[ok]u 1798 Marca 5 Józef Karabanowicz przyjęty na wysługi do Drukarni. Odstał 1799 in Julio.⁴⁷

37 Kitas sakiny s užbrauktas neįskaitomai.

38 Prirašyta kita ranka.

39 Žemiau trys eilutės užtušuos.

40 Skaičius subraukytas.

41 Žemiau iki puslapio pabaigos visas tekstas subraukytas.

42 *czterdzieści*.

43 Tekstas subraukytas visame puslapyje.

44 *buty*.

45 *drugie*.

46 Paliktas tarpas vardui.

47 Tekstas subraukytas.

R[ok]u 1798 7bra 7 priiety na wyslugi Tadeusz Zwierowicz wedle zwyczaui na Lat 5. Rok zaš Piaty gdy skończy zupełnie, należy mu dać zł. 100 Respektowego ↑za pół Roku następuiącego↑, toż samo i kaźdemu po nim zapisanemu, który dotrwa do takiego terminu. 1801 w Maju 7 ↓odstał↓⁴⁸ powrócił R[ok]u 1801 M[ie]s[ią]ca Augusta 2. R[ok]u 1802 8bra 3 odstał znowu.

R[ok]u 1798 8bra 24 priiety na wyslugi Ignacy Petrykowski. Roku 1800 Maia 31 odstał.

Roku 1799 Sierpnia 10 V.S.⁴⁹ priiety do Drukarni na wyslugi Tomasz Błudkowski. 1801 Marca 22 odstał.

R[ok]u 1799 Sierpnia 15 V.S. priiety na wyslugi do Drukarni ~~Karol Chwoszczewski~~ Mateusz Woytkiewicz, bywszy iuż w Drukarni Akademickiej półtora Roku, które Lata są mu priietye do zupełney wyslugi dla tego, iż w Prasie już jakkolwiek robić potrafi. 1803 R[ok]u Frebruar[ii] 15 skończył wyslugi według terazniejszych zwyczajów.

/f. 9v/ R[ok]u 1799 Januar[ii] Daniel Karabanowicz od sztuki robiący Zycer abo dobrze po różnych awanturach, sam pretendował, aby mógł mieć stół Skarbowy, czyli daiący się dla Drukarzów w cenie na Miesiąc po #1⁵⁰, odtrącając⁵¹ od Jego Zarobtku czy on ↑Zarobi↑ lub nie.⁵²

R[ok]u 1800 Marca 19 Praczka zgodziła się na Rok okrągły na Mycie Bielizny Drukarskiej za Złoty 48, 19 7bra przestała.

Roku 1799 7bra 25 V.S. priiety na wyslugi do Drukarni Karol Chwoszczewski. 1800 Xbra 29 odstał.

Roku 1799 9bra 8 V.S. priiety na wyslugi do Drukarni Symon Statkiewicz. R[ok]u 1803 Februar[ii] 5 nieprawnie odstał.

R[ok]u 1800 Czerwca 19 V.S. priiety na wyslugi do Drukarni Michał Libierzyński. 1 8bra R[ok]u 1800 Helena Pławińska z Łukiszek zgodzona na Rok Praczka za złotych 40. Taż od 30 7bra R[ok]u 1806 na Mycie Bielizny Drukarskiej na Rok cały zgodziła się [za] zł[o]-t[y]ch 50. Taż od R[ok]u 1809 7bra 30 zgodziła się za zł[o]t[y]ch 32.

R[ok] 1801 Februar[ii] 12 Karol Kosiński priiety do Drukarni na wyslugi. 1804 Junii 14 odstał.

R[ok]u 1801 Marca 30 Andrzej Kamiński priiety do Drukarni na wyslugi. 1801 Julii 10 odstał.

R[ok]u 1801 7bra 20 priiety na wyslugi Gaspar Troiecki do Drukar[ni]. Roku 1802 Februar[ii] 15 pomieniony Troiecki odstał.

48 ↓odstał↓ – įterpta apačioje.

49 V.S. – čia ir kitur: *vetero stilo* (senuoju stiliumi, t. y. pagal Julijaus kalendorių).

50 Auksinas?

51 Neįskaitomai užbrauktas žodis.

52 Tekstas subraukytas.

R[ok]u 1801 Xbra 15 przyięty Michał Woysiad, przyięty na wysługi do Drukarni naszey Bazylińskiej Wileń.[skiej]. Tenże R[ok]u 1806 godnie skończył Lat 5 Xbra 15 wysługuiących się w Drukarni, i wyszedł na Zycera, i wraz poszedł na Księgarza.

Roku 1801 Xbra 31 przyięty na wysługi do Drukarni naszey Bazylińskiej Józef Jasowicz, i ten R[ok]u 1806 Xbra 31 skończył lata na dobrego Presera wyszedłszy.

Roku 1802 Maja 15 Antoni Isajewicz na wysługi do Drukarni przyięty. R[ok]u 1803 9bra 4 odbiegł tenże.

/f. 10r/ Roku 1802 9bra 3 Jan Jarmołowicz z Okolicy Podworza przyięty na wysługi do Drukarni. R[ok]u 1804 In Junio odstał.

Symon Bohdziewicz z Okolicy Winczów Wielkich 1803 R[ok]u Marca 8 przyięty na wysługi do Drukarni. R[ok]u 1804 Julii 14 wyjechał do Oyca chorego.

1803 R[ok]u 7bra 13 przyięty na wysługi do Drukarni Jan Kliszewski. 1804 Julii 16 odstał, do Domu poszedł.

1803 R[ok]u 7bra 8bra 26 Augustyn Sielawa ↑Maciey Radkowski↑ ↑Karol Głębocki↑ przyięty do Drukarni na wysługi zwyczajne, R[ok]u 1808 8bra ↑26↑ skończył Lat 5, wyszedł na Presera. Odprawiony został za niedobre sprawowanie się R[ok]u 1809 Aprila 5 tenże Karol Głębocki. 1809 R[ok]u Junii 30 odprawiony. 1803 Xbra 3 Fabian Sokołowski przyięty na Wysługi do Drukarni. 1805 Maja 8 odstał.

1804 Julii 31 Felix Głębocki przyięty na wysługi do Drukarni. 1807 R[ok]u 8bra 26 poszedł do Introligatora na wysługi.

1804 7bra 10. Franciszek Pawłowski przyięty na wysługi do Drukar.[ni]. Roku 1809 7bra 22 odprawiony został.

1805 Januar.[ii] 12. Piotr ↑Kazimierz↑ Łyszczynski przyięty na wysługi do Drukarni, a R[ok]u 1810 Lipca 12 po Lat 5½ wysług wyszedł na Zycera, a Roku 1811 7bra 16 wyjechał do Nowicyatu do Bytenia.

1805 Marca 5 Ludwik Jasewicz przyięty do Drukarni na wysługi. R[ok]u 1806 Julii 2 odszedł.

1805 Maia 4 Kajetan Karpowicz przyięty do Drukarni na Wysługi. Maja 1 R[ok]u 1808 poszedł do Zakonu Trynitarzkiego.

/f. 10v/ R[ok]u 1806 Marca 15 przyięty na wysługi do Drukarni naszey Bazylińskiej Wileń.[skiej] Stanisław Godebski Goyżewski. R[ok]u 1809 Julii 11 uciekł do Ułanów werbuiących.

R[ok]u 1808 Augusta 24 przyięty iest na wysługi zwyczajne do Drukarni naszey Jan Maluszkiewicz miiący Rok 13 od urodzenia, z Wilna. Tegoż 1808 R[ok]u 8bra 7 odszedł do Matki.

R[ok]u 1808 9bra 8 Nikodem Nacewicz przyięty do Drukarni na wysługi. 1809 Xbra 5 uciekł z Drukarni.

Roku 1809 Augusta 1 Kazimierz Czyż przyięty do Drukarni na wysługi. R[ok]u 1811 Junii 12 zbiegł Czyż.

Roku 1809 Augusta 12 Bonifacy Szemiako przyięty do Drukarni na wysługi.

Roku 1810 Januarii 27 Antoni Woyszwyło przyięty na wysługi zwyczajne do Drukarni, a R[ok]u 1811 7bra 22 uciekł do XX. Piarów Wileńskich.

Roku 1810 Junii 26 Tomasz Kozakowski przyięty na wysługi do Drukarni. Roku 1812 Junii 23 uciekł do Domu.

Roku 1811 Augusta 5 Wincenty Czaykowski przyięty na wysługi do Drukarni. R[ok]u 1812 Maja 21 z rana tenże Czaykowski uciekł.

/f. 11r/ Roku 1811⁵³ Xbra 26 Felix Adamowicz przyięty na wysługi do Drukarni naszej Bazylińskiej Wileńskiej. R[ok]u 1812 Junii 30 odbiegł do Matki.

R[ok]u 1814⁵⁴ Julii 26 Józef Sapieho przyięty na wysługi do Drukarni naszej Bazylińskiej Wileńskiej na Lat 6.

R[ok]u 1815 ↑Aug.[usta] 28↑ Eliaz Hosewicz przyięty na wysługi zwyczajne do Drukarni naszej Bazylińskiej Wileńskiej na Lat 6.

R[ok]u 1816 Januar[ui] 30 Hilary Kamiński przyięty na wysługi do Drukarni naszej Bazylińskiej Wileńskiej na Lat 4.

R[ok]u 1816 8bra 15 Ignacy Burzdziłowski przyięty na wysługi zwyczajne do Drukarni naszej Bazylińskiej na Lat 7.

R[ok]u 1817 Febr.[uarii] 11 Jan Jendrzewski przyięty na wysługi zwyczajne do Drukarni naszej Bazylińskiej Wileńskiej na Lat 3.

R[ok]u 1817 Junii 11 dnia Mikołay Jundził przyięty na wysługi zwyczajne do Drukarni naszej Bazylińskiej Wileńskiej na Lat 5. Tenże Mikołay Jundził R[ok]u 1822 Julii 2 honorowie skończył umówione lata i wyszedł na doskonałego Pressera.

R[ok]u 1818 Sierpnia 9 dnia Stanisław Dranicki przyięty na wysługi zwyczajne do Drukarni naszej Bazylińskiej Wileńskiej na Lat 7.

/f. 11v/ 8 Junij [tuščias]

53 Taisyta iš 1813.

54 Toliau šiame puslapyje visas tekstas kita ranka.

/f. 12r/ 1851 Годъ

Василій Пянькевичъ[?] взялъ служебникъ въ 8ю долю 1851 ...[?] возвратилъ. Иозефъ Сороко? взялъ служебникъ въ четвертую долю листа 1851го 18 Юнѳа[?] возвратилъ.

Игнатій Гайдамовичъ взялъ псалтырь въ четвертую долю листа Виленской печати 1851го года ме[ся]ца юнѳа 21 дня.

20 Юнѳа одолжил[?] Василій Крюковскій.⁵⁵

/ff. 12v–13v/ [tušti]

/f. 14r/ R[ok]u 1782 d.[nia] 2 Jan.[uarii] Antoni Zenowicz Zycer po skończonym na wysługach Respekcie i po odebrany m tegoż skutku R[ok]u tegoż M[ie]s[ia]ca i dnia zgodzony ↑na↑ cały rok do roboty Dr[ukarskiej] za Zycera w Jurgielcie mającym się mu zapłacić zł[o]t[y]ch pol.[skich] 200.

D[nia] 14 Marca R[ok]u tegoż wzięł zł. 60.

D[nia] 1 7bra R[ok]u tegoż wzięł zł. 40.

D[nia] 2 Jan.[uarii] R.[oku] 1783 wzięł reszty zł. 100.

R[ok]u 1783 d.[nia] 2 Jan.[uarii] Odnowiony Kontrakt.

/f. 14v/ R[ok]u 1783 d.[nia] 1 Jun.[ii] po 6ściu⁵⁶ latach służby w Drukarni na robocie Presserskiej odnowiony Kontrakt z Michałem Pruchniewiczem na Jurgielu zł[o]t[y]ch pol.[skich] 200. Któremu lubo Rok pierwszych lat służby kończył się 29 7bra, stało się potym przerywką oddalenia się iego, że 2 d.[nia] Maja rok usługi skończył się, na resztę dla wielu zmarnowanych dni roboczych w roku, rok terazniejszy poczoł się 1 Jun[ii].⁵⁷

Dnia 5 9bra tegoż R[ok]u 1783 za 5 Miesiący zapłacono mu zł[o]t[y]ch Pol.[skich] 72 i odstał od Drukarni naszey.

/f. 15r/⁵⁸

Prochniewicz⁵⁹

Roku 1776 Dnia 29 Septembra na Św.[iętego] Michała Archaniola S.N. Michał Prochniewicz Presser zgodzony, iak sam powiadał y JX. Narcyz zaświadczył, na Rok za zł[o]t[y]ch – 200.

I. Wzięł u JX. Narcyza 15 8bris – zł[o]t[y]ch 7.

Item u mnie wzięł 17 Febr[uarii] – zł[o]t[y]ch 50.

Item d[nia] 18 Maj wzięł u mnie – zł[o]t[y]ch 80.

Item pierwicy ieszcze, iak świadczą Regestra JX[ię]dza Prefekta, eodem Anno d[nia] 8 Maj wzięł u JX. Prefekta z Jurgielu zł[o]t[y]ch 11.

D[nia] 28 Aug.[usta] 1777 wzięł na boty – zł[o]t[y]ch 7.

D[nia] 12 8bris na 3 skórki dałem – zł[o]t[y]ch 6 gr[oszy] 15.

D[nia] 19 8bris dałem reszty Jurgielu – zł[o]t[y]ch 38 gr[oszy] 15.

Pensya na Rok 1778 Prochniewicza wydatek

D[nia] 2 Xbra wzięł – zł[o]t[y]ch 14.

D[nia] 17 Xbra wzięł 20. – gr. 20.

55 Įrašo tekstas vélesnis, nesusijęs.

56 *sześciu*.

57 Tekstas subraukytas.

58 Numeracija taisyta iš 14 į 15.

59 Aukščiau *Pruchniewicz*.

D[nia] 26 Jan[uarii] wzięł	7.
D[nia] 15 Febr[uarii] wzięł	54
D[nia] 7 Maja wzięł idąc do Borun	22 – gr. 10.
D[nia] 28 Czerwca wzięł	18
D[nia] 28 Sierpnia wzięł	18

	154
D[nia] 18 8bra dałem reszty	44

	200.

Dnia 29 7bra R[ok]u 1778 odnowiony Kontrakt z tymże Michałem Prochniewiczem na ten sam Jurgielt.

D[nia] 17 8bra wzięł na swoją potrzebę	zł. 72.
D[nia] 27 Febr[uarii] 1779 wzięł z jurgieltu	zł. 40.
D[nia] 4 7bris wzięł	zł. 54.

166

D[nia] 7 8bris wzięł reszty	34
-----------------------------	----

solutum in toto

Dnia 29 7bra R[ok]u 1779 odnowiony Kontrakt z tymże Michałem Prochniewiczem na ten sam Jurgielt.

D[nia] 15 Xbra wzięł zł[oty]ch 54.

Od dnia 9 Maja R[ok]u 1781 Michał Prochniewicz robi presserską robotę w zamiar jurgieltu zł. pol. dwóch set, jeśli by rok cały robił.

D[nia] 28 Junia wzięł in vim roboty zł. pol. 50.
--

/f. 15v/ Walenty Szweykowski od Sztuki robiący D[nia] 17 Febr[uarii] wzięł po porachunku zł[ot]y]ch 171 gr[oszy] 25.

1777 d[nia] 15 Junij Szweykowski za złożenie Synodu y za inne Roboty podług zaświadczenia JX[ię]dza Prefekta Nenicza zapłaciłem zł[ot]y]ch 125, dico sto dwadzieście y pięć.

RECEIPTA
 Zycrow y Pajcow y Interligabow
 Jurgutowick.
 ab Anno 1777. Povrat
 gdje do tych czas popignere zis-
 ta mowno byto iak duczki,
 tytko na pamie rachowalij i
 wyptawaj; Dopow zas od star
 wozek Regestrach mabije zapisany
 od roku Mijpica y Dnia kiedy
 iak zgodit y ob kiedy in tim Jur-
 gutow brata. kiedy Slawego y iak
 dugo walowat, ob y kiedy y wicze na
 dwobit dniach w swieta lub nowy ro-
 bit ete. Lub proznawat ete.

In Februari 1777. ¹⁷⁷⁷ Felicianowi Antonowicowi
 porachowawani Roku Slawby Jago Za Tywora wse-
 ty Jurgutow y za Opolne roboty in piunk, w estu Re-
 gistrach od Slawby Slawego y w danego zastawit
 169. Na Pamie konowat.

LITERATŪRA

- Kažuro, Ina. 2019. *Vilniaus bazilijonų vienuolyno spaustuvės veikla 1628–1839 m.: Disertacija*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Kažuro, Ina. 2021. „XVIII a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės institucinės spaustuvės fenomenas: pranciškonų atvejis“. *Knygotyra* 77:203–235.
- Vilniaus akademijos spaustuvės šaltiniai, XVI–XIX a.* 1992. Parengė Irena Petrauskienė. Vilnius: Mokslas.
- Vilniaus Mažesniųjų brolių konventualų memorialas (1702–1832)*. 2020. Parengė Darius Baronas. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas.
- Шестакова, Ніна. 2001. „Колекція архіву історії унії у фонді Греко-католицька митрополічна консисторія у Львові в ЦДІАЛ України“. *Студії з архівної справи та документознавства* 7:61–65.

Įteikta 2023 m. liepą